

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa M.Ś. i M.Ś.1
przeciwko J. Spółce Akcyjnej w J.
o deputat węglowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 października 2019 r.,
skargi powodów o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. - Ośrodka
Zamiejscowego w R.
z dnia 9 lutego 2017 r., sygn. akt IX Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania,**
- 2. zasądza od każdego z powodów na rzecz pozwanej kwoty
po 338 zł (trzysta trzydzieści osiem) tytułem zwrotu kosztów
postępowania wywołanych wniesieniem skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. – Ośrodek
Zamiejscowy w R. wyrokiem z dnia 9 lutego 2017 r. oddalił apelację powodów M.Ś.
i M.Ś.1 od wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 28 września 2016 r., oddalającego
powództwo przeciwko J. w J. o deputat węglowy.

W ocenie Sądu Okręgowego, pozwana od dnia 1 stycznia 2010 r. nie była
zobligowana autonomicznymi źródłami prawa pracy do wypłaty powodom, byłym
pracownikom pozwanej, mającym obecnie status emerytów, deputatu za węgiel,

ponieważ z końcem grudnia 2009 r. rozwiązaniu uległy wszystkie zakładowe układy zbiorowe pracy, porozumienia zbiorowe i regulaminy obowiązujące w jednostkach organizacyjnych pozwanej (m.in. Układ Zbiorowy Pracy dla Przemysłu Węglowego z 1980 r., Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z 1991 r., Zakładowy Układ Zbiorowy dla KWK „P.”) w następstwie ich wypowiedzenia przez pozwaną w sierpniu 2009 r. Obowiązujące zaś u pozwanej porozumienie zbiorowe z dnia 5 maja 2011 r. nie może stanowić podstawy roszczeń powodów, gdyż dotyczy wyłącznie pracowników, a nie emerytów i rencistów, podobnie jak i powszechnie obowiązujące przepisy w postaci rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 r. w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa - Karta górnika (Dz.U. z 1982 r. Nr 2, poz. 13 ze zm.), ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1192) czy ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1374 ze zm.). Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że uprawnienia przyznane w układzie zbiorowym pracy emerytom i rencistom mogą być następnie uchylone w wyniku zmiany dotychczasowego układu w drodze protokołu dodatkowego. Jeżeli bowiem układ może być zmieniony na niekorzyść pracowników, będących jego podstawowymi adresatami, to tym bardziej można podjąć takie działania w stosunku do podmiotów mogących podlegać układowi na zasadzie wyjątku (dodatkowo). Ponadto prawo do deputatu węglowego jest prawem majątkowym, jednak nie stanowi ono prawa bezwzględnego jak własność, lecz prawo względne, przysługujące od konkretnego podmiotu jako zobowiązanego na podstawie skonkretyzowanej umowy w postaci układu zbiorowego pracy. Prawo to nie ma rangi konstytucyjnej, lecz stanowi przywilej przyznany w układzie zbiorowym. Tym samym w drodze wypowiedzenia układu dotychczas uprawnieni emeryci i renciści mogą być pozbawieni prawa do tego przywileju, a ograniczenie możliwości wypowiedzenia układu w tej części stanowiłoby niedopuszczalne złamanie zasady swobody woli stron stosunku prawnego (jakim jest układ zbiorowy).

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając w całości wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 9 lutego 2017 r., IX Pa (...).

Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a to: 1) § 19 ust. 2 Karty Górnika w związku z art. 11 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy — Kodeks Pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm., dalej jako nowelizacja z 1996 r.), przez jego niezastosowanie; 2) art. 11 nowelizacji z 1996 r., przez jego niezastosowanie; 3) art. 241²³ § 1 k.p., przez błędną wykładnię i przyjęcie, że możliwe jest obowiązywanie u tego samego pracodawcy więcej niż jednego zakładowego układu zbiorowego pracy, mimo że Kodeks pracy nie przewiduje takiej możliwości, a w konsekwencji uznanie, że pozwana wypowiedziała skutecznie wszystkie obowiązujące u niej układy pracy w 2009 r., pozbawiając tym samym powodów prawa do deputatu węglowego lub jego ekwiwalentu, chociaż wszystkie zakładowe układy zbiorowe pracy obowiązujące u pracodawcy powodów utraciły swoją moc z upływem 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 547 ze zm., dalej jako nowelizacja z 1994 r.), a według utrwalonej linii orzeczniczej, jeśli pracownicy nie zostaną objęci postanowieniami układu zbiorowego pracy przez zawarcie po dniu 2 czerwca 1996 r. układu zbiorowego pracy po raz pierwszy, albo dokonanie takiej zmiany już obowiązującego układu, która dotyczyłaby konkretnych przywilejów wynikających z Karty Górnika, to co do zasady Karta Górnika w zakresie wynagrodzenia i świadczeń związanych ze stosunkiem pracy zachowuje moc bezterminowo. Pozwana ani przed, ani po dniu 2 czerwca 1996 r. nie zawarła układu zbiorowego pracy, a zawarte porozumienia w trybie art. 9 k.p. nie dotyczyły uprawnień do deputatu węglowego dla byłych pracowników, stąd źródłem prawa do deputatu jest Karta Górnika; 4) art. 241²⁹ § 4 k.p. oraz art. 9 ust. 1 nowelizacji z 1994 r., przez ich niezastosowanie, podczas gdy zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą, jeśli pracownicy nie zostaną objęci postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy poprzez zawarcie po dniu 2 czerwca 1996 r. układu zbiorowego pracy po raz pierwszy, albo dokonanie takiej zmiany już obowiązującego układu, która dotyczyłaby konkretnych przywilejów wynikających z

Karty Górnika, to co do zasady Karta Górnika w zakresie wynagrodzenia i świadczeń związanych ze stosunkiem pracy zachowuje moc bezterminowo. Pozwana ani przed, ani po dniu 2 czerwca 1996 r. nie zawarła układu zbiorowego pracy, a zawarte porozumienia w trybie art. 9 k.p. nie dotyczyły uprawnień do deputatu węglowego dla byłych pracowników, stąd źródłem prawa do deputatu jest Karta Górnika.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. do rozpoznania powodowie wskazali, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z § 19 ust. 2 Karty Górnika w związku z art. 11 nowelizacji z 1996 r., art. 241²³ § 1 k.p. i art. 241²⁹ § 4 k.p. (w brzmieniu po wejściu w życie nowelizacji z 1994 r.) oraz art. 9 ust. 1 nowelizacji z 1994 r. Przez wydanie zaskarżonego wyroku powodom została wyrządzona szkoda w postaci nieotrzymania ekwiwalentu za deputat węglowy za 2015 r. w wysokości po 2.217,54 zł wobec każdego z powodów. Zmiana lub uchylenie zaskarżonego wyroku w drodze przysługujących środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W oparciu o powyższe powodowie wniesli o stwierdzenie, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem oraz o zasądzenie od pozwanej na ich rzecz kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie na jej rzecz od powodów kosztów zastępstwa procesowego wywołanych wniesieniem skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jeśli skarga jest oczywiście bezzasadna. Bezzasadność skargi jest oczywista, gdy już z jej treści, bez głębszej analizy i juredycznych dociekań, wynika, że nie zostałaby uwzględniona, czyli Sąd Najwyższy oddaliłby ją (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 października 2011 r., II BP 10/11 r., niepubl.; z dnia 26 sierpnia 2008 r., III BP 3/08, OSNP 2010 nr 1-2, poz. 13). Oceny, czy skarga jest

„oczywiście bezzasadna” należy dokonywać w powiązaniu z pojęciem „niezgodności orzeczenia z prawem” (art. 424⁵ § 1 pkt 3 i 6 k.p.c.). Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że pojęcie orzeczenia „niezgodnego z prawem”, o którym mowa w art. 417¹ § 2 k.c., interpretowane w powiązaniu z art. 424¹ § 1 k.p.c., nie obejmuje każdego orzeczenia obiektywnie sprzecznego z prawem, lecz tylko takie, którego niezgodność z prawem jest oczywista, rażąca i przybiera postać kwalifikowaną (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007 nr 1, poz. 17; z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 35; z dnia 4 listopada 2015 r., I BU 9/14, LEX nr 1944273). Orzeczeniem niezgodnym z prawem jest zatem orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa.

W sytuacji, gdy z bezpośredniego oglądu sprawy wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia byłaby oddalona, trzeba przyjąć, że jest ona oczywiście bezzasadna w rozumieniu 424⁹ k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 sierpnia 2013 r., II BP 5/13, niepubl.; z dnia 26 sierpnia 2008 r., III BP 3/08, OSNP 2010 nr 1-2, poz. 13).

Skarga powodów o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G. – Ośrodka Zamiejscowego w R. jest oczywiście bezzasadna. Zaskarżony wyrok nie jest bowiem orzeczeniem niewątpliwie sprzecznym z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć bądź jest orzeczeniem wydanym w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Stanowisko zaskarżonego wyroku w kwestii podstawy prawnej do przyznania deputatu węglowego emerytom, którzy świadczenia tego zostali pozbawieni w wyniku zmian postanowień układu zbiorowego pracy, wprowadzonych w drodze protokołu dodatkowego (art. 241⁹ § 1 k.p.) jest zbieżne ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 22 lipca 2015 r., I PK 9/14 (LEX nr 1767096), na który powołali się również skarżący. W uzasadnieniu tego judykatu stwierdzono, że uprawnienia przyznane w układzie emerytom i rencistom (art. 239 § 2 k.p.) mogą być następnie uchylone w wyniku

zmiany dotychczasowego układu w drodze protokołu dodatkowego (art. 241⁹ § 1 k.p.). Jeżeli bowiem układ może być zmieniony na niekorzyść pracowników, będących jego podstawowymi adresatami, to tym bardziej można podjąć takie działania w stosunku do podmiotów mogących podlegać układowi na zasadzie wyjątku (dodatkowo). Z kolei art. 241¹³ § 2 k.p. (stosowany do protokołów dodatkowych odpowiednio poprzez art. 241⁹ § 1 k.p., której to konstrukcji w skardze nie zastosowano) stanowi, że postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Kodeks pracy określa prawa i obowiązki pracowników i pracodawców (art. 1), a pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę (art. 2). Przepis art. 241¹³ § 2 k.p. nie ma zatem zastosowania do emerytów, gdyż nie można wypowiedzieć warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy, skoro taki stosunek prawny nie istnieje. Skoro prawo skarżących do deputatu węglowego wynikało wyłącznie z postanowienia układowego, to pozbawienie ich tego prawa wskutek dopuszczalnej zmiany układu nie może stanowić naruszenia prawa niewynikającego z innej podstawy.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że również art. 11 nowelizacji z 1996 r. odnosi się do pracowników, skoro stanowi on, że obowiązujące do dnia wejścia w życie ustawy przepisy określające zasady wynagradzania za pracę oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą, wydane na podstawie art. 79 k.p., zachowują moc do czasu objęcia pracowników, których te przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nich normowanego - postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy, z zastrzeżeniem ust. 2. Ponadto nie może zostać niezauważone, że pozwana zaprzestała wypłaty deputatu węglowego emerytom na podstawie dwóch uchwał zarządu, a pracownikom w oparciu o porozumienie zawarte ze związkami zawodowymi.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania wywołanych wniesieniem skargi po myśli art. 98 § 1 k.p.c.

